

Justin de Martelaar;

Tweede Apologie (pleidooi) van Justin voor de Christenen¹

Gericht aan de Romeinse Senaat

Hoofdstuk 1

Introductie

1. Romeinen, de dingen die pasgeleden onder Urbicus in uw stad gebeurd zijn, met de dingen die, zonder gegronde reden, overal elders door gouverneurs gedaan worden, dwingen mij om de nu volgende samenvatting voor u te maken.
2. U, die mensen met dezelfde hartstochten bent, en broers, al weet u dat niet, en al wilt u dat niet erkennen vanwege de 'waardigheid' waar u zo trots op lijkt te zijn.
3. Want overal wordt iedereen voor een fout gecorrigeerd, ofwel door zijn vader, buurman, kind, vriend, broer, man, of vrouw. Of dat nu komt omdat je moeilijk tot actie komt, of dat het komt omdat je vooral doet wat je zelf leuk vindt, ² al met al is het lastig om bewogen te worden tot wat het goede is.
4. Behalve bij diegenen die ervan overtuigd zijn dat de oneerlijke en ongeduldige in het eeuwige vuur gestraft zal worden, terwijl wie rechtschapen is en wie als Christus geleefd hebben samen met God in een staat die vrij van lijden is zullen leven, wij bedoelen dus, wie Christen geworden is.
5. Terwijl de boze demonen die ons haten er toe aanzetten om ons ter dood te brengen, dit via de hiervoor genoemde mannen die zij aan zichzelf onderworpen houden en die hen, als heersers die door boze geesten geïnspireerd zijn, in de hoedanigheid van rechters dienen.
6. En dat de oorzaak van dit alles onder Urbicus heeft plaatsgevonden, dat mag u duidelijk zijn, ik zal vertellen wat er gebeurd is.
7. Maar toen haar man naar Alexandria gegaan was, en er verslag gedaan werd dat hij zich erger dan ooit gedroeg, heeft zij, vanwege het niet deelgenoot willen zijn aan zijn misdaden en goddeloosheden (door in het huwelijk met hem verbonden te blijven en zijn tafel en zijn bed te delen), hem zoals u dat noemt een scheidingsakte gestuurd, en werd zo van hem gescheiden.
8. Toen zij tegen zijn verlangen in bij hem weg was gegaan, bracht deze 'edele' echtgenoot van haar echter een beschuldiging tegen haar in, hij beschuldigde haar van het Christen zijn.
9. (Terwijl hij zich juist zou moeten verheugen dat zij van de daden die zij in het verleden zonder aarzelen deed met slaven en huurlingen, toen zij nog plezier had in dronkenschap en allerlei slechts, dat zij dat had opgegeven en het ook van hem verlangde om dit op te geven).
10. Toen stuurde zij een brief naar u toe, de keizer, met het verzoek dat zij eerst haar zaken zou mogen regelen en dat zij daarna haar verdediging tegen de beschuldiging zou mogen houden, als haar zaken goed geregeld waren, en dat stond u toe.
11. En haar voormalige echtgenoot, omdat hij nu niet langer in staat was om haar te vervolgen, richtte zijn beschuldigingen daarna op een man, Ptolemeüs, die ook haar leraar in de Christelijke leerstellingen geweest was, die strafte Urbicus (daarop).
12. En hij heeft dat op de volgende manier gedaan. Hij haalde een Centurion die Ptolemeüs in de gevangenis opgesloten had over, hoewel deze vriendelijk tegenover hem was, om hem alleen op dit punt te ondervragen, of hij een Christen was.
13. En Ptolemeüs, die een liefhebber van de waarheid was, en geen bedrieglijke of valse instelling had, werd vastgebonden en langdurig in de gevangenis gestraft door de Centurion toen hij beleed dat hij inderdaad een Christen was.
14. En uiteindelijk, toen de man bij Urbicus kwam, werd hem alleen deze vraag gesteld: 'Klopt het dat u een Christen bent?'
15. En weer, zich bewust van zijn plicht en de eerbaarheid daarvan, omwille van het onderwijs van Christus, beleed hij zijn leerlingenschap in de goddelijke rechtschapenheid.
16. Want iemand die iets ontkent, ontkent dat of omdat hij zoiets op zich al afwijst, of hij trekt zijn verklaring in omdat hij zich van zijn eigen laagwaardigheid bewust is, of hij distantieert zich er gewoon van. In het geval van de ware Christen is dat echter nooit het geval.
17. En toen Urbicus de opdracht gaf om hem naar de strafplaats te leiden zei ene Lucius (die ook zelf

Hoofdstuk 2

Urbicus veroordeelt de Christenen ter dood

1. Een bepaalde vrouw leefde met een man met een kort lontje, zijzelf had daarvoor ook een opvliegend temperament gehad.
2. Maar toen ze bekend werd met het onderwijs van Christus, werd ze nuchter en probeerde ze om haar man zich net zo te laten beheersen, het onderwijs van Christus aanhalend.
3. Ze verzekerde hem dat er een straf in eeuwig vuur zal zijn die toegebracht zal worden aan hen die onbeheerst en zonder gezond verstand leven.
4. Maar hij ging door met dezelfde uitpattingen, zich van zijn vrouw vervreemdend door zijn daden.
5. Want zij vond het verkeerd om nog langer als vrouw met een man te leven die zwelgt in allerlei pleziertjes die tegen de wetten van de natuur ingaan, en in strijd met wat juist is, wilde zij van hem scheiden.
6. En toen zij door haar vrienden overgehaald was om toch bij hem te blijven, vanuit het idee dat haar man op een of ander moment hoop op verandering

een Christen was) tegen Urbicus toen hij de onredelijkheid van het aldus gevelde oordeel waarnam:

‘Wat is de grond voor dit oordeel? Waarom heeft u deze man gestraft, niet als een overspeler, of ontuchtige, of moordenaar, of dief, of rover, of veroordeeld tot welke misdaad dan ook, maar die alleen gezegd heeft dat hij bij de naam ‘Christen’ genoemd wordt? Dit oordeel van u, O Urbicus, past de heilige keizer niet, of de filosoof, de zoon van Caesar, of de heilige Senaat.’

18. En hij zei niets meer als antwoord op Lucius dan dit: ‘Het lijkt wel of u ook zo iemand bent.’
19. En toen Lucius antwoordde: ‘Dat ben ik zeer zeker!’ Gaf hij ook de opdracht om hem weg te leiden.
20. En deze (Lucius) betuigde zijn dank, wetend dat hij van zulke slechte bestuurders bevrijd zou worden, en wetend dat hij naar de Vader en Koning van de hemelen zou gaan.
21. En nog een derde die naar voren trad werd veroordeeld om gestraft te worden.

Hoofdstuk 3

Justin beschuldigt Crescens van onwetende vooroordelen tegen de Christenen

1. En daarom verwacht ik dat er ook een complot tegen mij beraamd zal worden, ja dat ik door sommige van degenen die ik genoemd heb op de brandstapel beland.
2. Misschien wel door Crescens, die liefhebber van show en opschepperij, want die man is de naam filosoof niet eens waard.
3. In het openbaar klaagt hij ons aan over zaken die hij niet begrijpt. Hij zegt dat de Christenen atheïsten en schaamteloos zijn, en dat ze dat doen om de gunst van de misleide massa te winnen, ja om hen te paaien.
4. Want als hij zonder het onderwijs van Christus gelezen te hebben ons bestookt, dan is hij wel erg verdorven, en veel erger dan de analfabeten, die vaak nog afzien van discussies of het geven van een vals getuigenis over zaken die zij niet begrijpen.
5. En als hij ze wel gelezen heeft maar het geweldige dat daarin staat niet begrijpt, of het wel begrijpt maar doet alsof hij hiervan niet verdacht wil worden [deze kennis], dan is hij nog laagwaardiger en volledig verdorven, overmand door een bekrompen en onwerkelijke mening en angst.
6. Toch wil ik u doen weten dat ik hem enkele vragen over dit onderwerp gesteld heb en hem ondervraagd heb, en daarbij erg overtuigend gemerkt heb dat hij werkelijk van niets weet.
7. En om te bewijzen dat ik de waarheid spreek, sta ik klaar, als deze debatten niet aan u gerapporteerd zijn, om deze opnieuw in uw aanwezigheid te voeren. Dat zou pas een prins waardige daad zijn!
8. Maar als mijn vragen en zijn antwoorden wel aan u bekendgemaakt zijn, dan bent u zich er al van bewust dat hij onwetend over al onze zaken is.
9. Tenzij hij er toch bekend mee is, of, uit angst voor hen die naar hem zouden luisteren, zich niet uit durft te spreken, zoals Socrates.
10. Dan nog bewijst hij geen filosoof te zijn, zoals ik eerder al zei, maar een opportunist.
11. In ieder geval let hij niet op de Socratische en meest bewonderenswaardige uitspraak:

‘In geen geval moet een mens meer geëerd worden dan de waarheid.’

Toch is het onmogelijk voor een cynicus wiens einde hem niets kan schelen om iets anders te weten dan onverschilligheid.

Hoofdstuk 4

Waarom de Christenen zichzelf niet doden

1. Maar om te voorkomen dat iemand tegen ons zegt: ‘Gaan jullie allemaal dan maar, en dood jezelf, ga direct al naar God toe, maar val ons vooral niet lastig!’
Daarom zal ik u zeggen waarom wij dat niet doen en zonder angst belijdenis afleggen als wij onderzocht worden.
2. Ons is onderwezen dat God de wereld niet zonder doel, maar omwille van het menselijk geslacht maakte.
3. Hiervoor hebben wij ook al gezegd dat Hij geniet van wie Zijn eigenschappen weerspiegelen, maar ontevreden is met wie wat waardeloos is omarmt, in woord of in daad.
4. Als wij onszelf dus allemaal zouden vermoorden, dan worden wij er de oorzaak van, voor zover dat in ons vermogen ligt, dat niemand meer in de goddelijke leerstellingen geboren of onderwezen wordt, of zelfs in waarom het menselijk geslacht geen recht van bestaan heeft.
5. En als wij zo zouden handelen, dan handelen we zelf in tegenstrijd met Gods wil.
6. Dus verloochenen wij niet als wij ondervraagd worden, want wij zijn ons van geen kwaad bewust.
7. Integendeel, wij vinden dat het niet kan om niet altijd de waarheid te spreken. En daarvan weten wij dat God er ook van geniet
8. Daarbovenop hebben wij ook een groot verlangen om u van een oneerlijk vooroordeel te bevrijden.

Hoofdstuk 5

Hoe de engelen overtraden

1. Maar als iemand van mening is dat wij niet door de slechten verdrukt en vervolgd zouden moeten worden als wij God als onze helper belijden, zoals wij dat belijden, dan zal ik ook dit verhelderen.
2. God, toen Hij de hele wereld gemaakt had, en de aardse zaken aan de mens onderworpen had, en de hemelse elementen voor de vrucht en wisseling van de seizoenen geformeerd had, en deze goddelijke wet opdroeg, (want ook deze dingen maakte Hij overduidelijk voor de mens,) droeg de zorg voor mensen en alle dingen onder de hemel over aan engelen die Hij over hen aanstelde.
3. Maar de engelen overtraden deze afspraak. Ze werden overweldigd door de liefde voor vrouwen en kregen kinderen, wat degenen die demonen genoemd worden zijn.
4. En daarbij onderwierpen zij het menselijk geslacht daarna aan zichzelf, gedeeltelijk door magische geschriften en gedeeltelijk door angsten en straffen die zij veroorzaakten.
5. Gedeeltelijk ook door hen offers te laten brengen en wierook en plengoffers, de dingen waar zij behoefte aan hadden nadat ze aan lustvolle passies verslaafd geraakt waren.
6. En onder de mensen zaaiden zij moordenaars, oorlogen, overspeligheden, onbeheerste daden, en allerlei slechts.

7. Dat is ook waarom de dichters en mythologie schrijvers dit alles in hun verhalen aan 'god' zelf toewezenen, (of aan wie geacht worden zijn eigen nakomelingen te zijn, of het nageslacht van wie zijn broers genoemd worden, Neptunus of Pluto, of ook de kinderen van hun nageslacht), niet wetend dat die engelen en de demonen die door hen verwekt waren deze zaken bij mannen, en vrouwen, en steden, en naties bewerkten.
8. Want de naam die elk van die engelen aan zichzelf en zijn kinderen gegeven had, naar die naam vernoemden zij hen.

Hoofdstuk 6

De namen van God en Christus, hun betekenis en kracht

1. Maar voor de Vader van iedereen, Die onverwekt is, is er geen Naam gegeven.
2. Want met welke Naam Hij ook genoemd zou worden, er zou altijd weer een oudere persoon moeten zijn die Hem die naam zou moeten geven.
3. Maar de woorden, Vader en God en Schepper en Heer en Meester, dat zijn geen namen, maar benamingen, afgeleid van Zijn goede daden en vermogens.
4. En Zijn Zoon, Die alleen terecht Zoon genoemd wordt, het Woord, Die ook bij Hem was en vóór de werken verwekt was, is toen Hij als eerste alle dingen door middel van Hem schiep en ordende Christus genoemd.
5. Deze [Naam] verwijst naar Zijn gezalfd zijn en het gezag over alles voeren door God via Hem.
6. Deze Naam op zich bergt ook een onbekende betekenis in zichzelf, net zoals de benaming 'God' geen naam is, maar eerder een mening over iets dat nauwelijks verklaard kan worden, ingeplant zijnde in de menselijke natuur.
7. Terwijl 'Jezus', Zijn Naam als mens en Redder, ook een betekenis heeft. Want Hij werd, naar de wil van God de Vader verwekt zijnde, óók tot mens gemaakt, zoals wij eerder zeiden, ten bate van het geloof van mensen, en ook om de demonen te vernietigen.
8. En nu kunt u dit vanuit uw eigen waarnemingen leren. Want talloze door demonen beheersten, over heel de wereld en in uw stad, worden door vele van onze Christelijke mensen in de Naam van Jezus Christus uitgedreven, de onder Pontius Pilatus gekruisigde.
9. Zij hebben genezing gebracht en genezen nog steeds, dit aan hulpelozen schenkend, de claimende demonen uit de mensen weggagend, zelfs al konden ze niet door alle andere duiveluitdrijvers, of wie bezweringen of drugs gebruiken, genezen worden.
2. Want als dat niet zo zou zijn, dan zou het voor u niet mogelijk zijn om deze dingen te doen, en door boze geesten aangespoord te worden.
3. Anders zou het oordelend vuur afdalen en alle dingen volledig vernietigen, net zoals in het verleden de vloed alleen hem die Noach door ons genoemd wordt deed resteren, met zijn familie, door u Deucalion genoemd.
4. Uit wie opnieuw zulke grote aantallen voortgekomen zijn, waarvan sommige slecht en anderen goed.
5. Vergelijkbaar hiermee zeggen wij dat er een vuurzee zal zijn, maar niet zoals de Stoïcijnen leren dat alle dingen in elkaar versmolten zullen worden, wat hoogst vernederend lijkt te zijn.
6. Verder beweren wij niet dat het door het noodlot zo is dat mensen doen wat ze doen, of lijden wat ze lijden, maar dat ieder mens uit vrije keus handelt of zondigt.
7. Wel [beweren wij] dat het onder invloed van de slechte demonen is dat oprechte mensen, zoals Socrates en dergelijke, vervolging en boeien moeten ondergaan. Terwijl Sardanpalus, Epicurus en dergelijke door overvloed en eer overstelpt lijken te worden.
8. De Stoïcijnen, die dit niet steunen, bleven erbij dat alle dingen vanuit de noodzaak van het noodlot gebeuren.
9. Maar aangezien God in het begin het geslacht van engelen en mensen met een vrije wil maakte, zullen zij terecht straf lijden, in eeuwigdurend vuur, voor welke zonde die zij dan ook gedaan hebben.
10. En zo is de natuur van alles wat gemaakt is in staat gesteld tot ondeugd of deugd. Want niemand van hen zou te prijzen zijn als de macht om tot beide te keren niet zou bestaan.
11. En dit wordt ook bevestigd door die mensen die wetten gemaakt hebben en die nagedacht hebben over wat verstandige gedachten zijn, door op te schrijven om sommige dingen te doen en andere dingen te laten.
12. Zelfs de Stoïcijnsen filosofen houden zich in hun morele leer standvastig aan deze zelfde dingen, al is het niet erg gelukkig gekozen wat zij zeggen over principes en onlichamelijke (geestelijke) zaken.
13. Want als zij zeggen dat menselijke daden door het noodlot gebeuren, dan blijven zij erbij dat God niets anders is dan de dingen die voortdurend draaien en veranderen en in dezelfde dingen opgaan, maar dan lijken ze alleen een idee van de vergankelijke dingen gehad te hebben, en dan hebben ze God zelf beschouwd als zowel ten dele als volledig manifesterend in slechtheid.
14. Ook omdat ondeugd of deugd niets voorstelt, wat in tegenstrijd met elk gezond verstand, gevoel, of elke logica is.

Hoofdstuk 7

De wereld bewaard vanwege de Christenen, de verantwoordelijkheid van de mensen

1. Dat is de reden waarom God de verbazing en vernietiging van de hele wereld uitstelt, (de oorzaak van stoppen met bestaan van de slechte engelen, demonen en mensen), [dat is] vanwege het zaad van de Christenen, die weten dat zij de oorzaak van het behoud van de [oorspronkelijke] natuur zijn.

Hoofdstuk 8

Iedereen waarin het Woord gewoond heeft werd gehaat

1. En wat de Stoïcijnsen school betreft, voor het deel van hun morele onderwijs waarvoor zij te bewonderen waren, daarvoor werden zij op grond van de logica [de Logos] die in elk menselijk geslacht geïmplant is gehaat en ter dood gebracht.
2. Vergelijkbaar hiermee waren de dichters in sommige opzichten te bewonderen, zoals

- bijvoorbeeld Heraclitus en, bekend in onze eigen tijd, Musonius en anderen.
3. Want, zoals wij hebben laten doorschemeren, de duivels hebben altijd bewerkt dat iedereen die een verstandig en eerlijk leven leidt en misdaad mijdt gehaat wordt.
 4. En het is niet raar als bewezen wordt dat de duivels de oorzaak zijn van het nog veel meer gehaat zijn van wie kennis hebben van, en nadenken over, het héle Woord, dat is Christus, meer dan wie deels volgens het verstrooide woord leven.
 5. Maar zij [de haters en demonen] zullen opgesloten in het eeuwige vuur hun terechte veroordeling en straf daarvoor ondergaan.
 6. Want zelfs als ze nu al door mensen in de Naam van Jezus overheerst worden, dan is dat een verwijzing naar de straf in eeuwig vuur die op henzelf en wie hen dienen uitgeoefend zal worden.
 7. Want dit voorspelden zowel de profeten als dat onze eigen leraar Jezus dat onderwees.

Hoofdstuk 9

Eeuwig oordeel, niet slechts een dreiging

1. En opdat niemand zou verklaren dat onze beweringen dat de slechten in eeuwig vuur gestraft zullen worden grote woorden en schrikbeelden zijn, wat door degenen die filosofen lijken te zijn beweerd wordt, of dat wij mensen door denkbeeldige angst aangejaagd willen laten leven en van zo'n goed en plezierig leven willen afhouden, voor diegenen zal ik hier kort op ingaan.
2. Want als dit niet zo zou zijn, dan zou God niet bestaan, of als Hij bestaat, dan geeft Hij niet om de mens en maakt deugd of ondeugd niets uit.
3. Dan, zoals wij eerder zeiden, straffen wetgevers onterecht degenen die de goede geboden overtreden.
4. Maar omdat zij niet oneerlijk zijn, en hun vader hen via het woord overdraagt om dezelfde dingen als hemzelf te doen, zijn wie het met hen eens zijn niet oneerlijk.
5. En als iemand daartegen inbrengt dat de wetten van mensen verschillend zijn, en gezegd wordt dat bij de een sommige dingen goed gevonden worden en andere slecht, terwijl bij anderen wat slecht lijkt door de eerste weer goed geacht wordt (daar wordt wat goed lijkt slecht gevonden), laat zo iemand luisteren naar wat wij hierop zeggen.
6. Wij weten dat slechte engelen wetten opgelegd hebben die bij hun eigen slechtheid aansluiten, waarin gelijksoortige mensen zoals zij plezier hebben.
7. Maar de juiste logica (Logos), toen Hij kwam, bewees dat niet alle meningen of leerstellingen goed zijn, maar dat sommige slecht zijn, terwijl andere goed zijn.
8. Daarom zal ik die dingen graag aan dit soort [vragende] mensen uitleggen, als dat nodig is zelfs tot in detail, maar voor dit moment keer ik naar het onderwerp terug.
2. Want Christus, Die omwille van ons verscheen, is het complete logische [Logos] Wezen geworden, zowel lichaam als logica [Logos] en ziel.
3. Want wat wetgevers of filosofen ook juist gezegd hebben, zij hebben dat uitgevonden en overdacht door over een deel van het Woord na te denken.
4. Maar omdat zij het hele Woord niet kenden, Christus dus, spraken zij zichzelf vaak tegen.
5. En zij die qua menselijke geboorte ouder dan Christus waren, werden voor rechtbanken geplaatst als zij probeerden om de dingen met verstandig overdachte logica te bewijzen, en ze werden als goddeloze personen en bemoeiallen beschuldigd.
6. Ook Socrates, die veel ijveriger dan ieder van hen in deze dingen was, werd van dezelfde misdaden als wij beschuldigd.
7. Want zij zeiden dat hij nieuwe godheden aan het introduceren was, en dat hij de goden die de staat erkende niet als goden beschouwde.
8. Maar hij verwierp zowel Homer als de andere dichters als verwerpelijk voor de staat, en onderwees mensen om de slechte demonen af te wijzen en hen die de dingen waar de dichters over vertelden nadeden.
9. Hij vermaande hen ook om bekend met de God Die onbekend voor hen was te worden, via het onderzoeken van de logica, sprekend:
'Het is enerzijds niet makkelijk om de Vader en Maker van alles te vinden, en anderzijds, als Hij gevonden is, is het niet veilig om Hem aan iedereen te verkondigen.'
Maar onze Christus deed deze dingen uit eigen Kracht.
10. Want niemand vertrouwde zozeer op Socrates dat hij voor zijn leerstellingen zou sterven, maar in Christus, Die zelfs deels door Socrates gekend werd, hebben niet alleen leerlingen en filosofen geloofd, maar ook kunstenaars en volledig niet opgeleide mensen, zowel eer als angst en dood verachtend.
11. Omdat Hij (Christus) het Woord dat in elk mens is was en is, Die de dingen die te gebeuren stonden via de profeten voorspelde, en in eigen persoon deze dingen leerde toen Hij met dezelfde hartstochten gemaakt was.
12. Want Hij is een Kracht van de onuitsprekelijke Vader, en niet slechts een instrument van de menselijke logica.

Hoofdstuk 11

Hoe Christenen tegen de dood aankijken

1. Maar wij zouden zowel niet ter dood gebracht moeten worden, als dat slechte mensen en duivels sterker dan ons zouden zijn, ware het niet dat de dood een schuld is die elke geboren mens moet betalen. Daarom geven wij dank als wij deze schuld betalen.
2. En wij beoordelen het als juist en passend om hier te vermelden, omwille van Crescens en wie net als hem raaskallen, zoals dat door Xenophon verkondigd wordt, aankomend bij een plaats waar drie wegen kruisen.
3. Daar ontmoette hij 'deugd' en 'ondeugd' die in de vorm van twee vrouwen aan hem verschenen. 'Ondeugd' in een luxueuze jurk en met een verleidelijke uitdrukking, rijkelijk met veel pracht

Hoofdstuk 10

Christus met Socrates vergeleken

1. Onze leerstellingen lijken dus completer te zijn dan al het menselijke onderwijs.

- en praal versierd, ook met tedere ogen waarin je snel wegsmelt.
4. Zij zei tegen Hercules dat zij er altijd voor zou zorgen dat zijn leven vol plezier en omgeven door de mooiste pracht en praal zou zijn, zoals die bij haar te zien zijn, als hij haar maar zou volgen.
 5. De 'deugd' kwam met een armzalige jurk voor de dag en zei: 'Maar als u mij gehoorzaamt, dan zult u zichzelf niet met pracht en praal of schoonheid die voorbijgaan en vergankelijkheid bekleden, maar met eeuwigdurende en kostbare genadebewijzen.'
 6. En wij zijn ervan overtuigd dat iedereen die wegvlucht voor die dingen die goed lijken te zijn, en met ijver de dingen die moeilijk en raar gevonden worden navolgt, het gezegende binnen zal gaan.
 7. Want ondeugd, met het imiteren van wat onvergankelijk is, (omdat zij wat werkelijk onvergankelijk is niet heeft of kan realiseren), heeft zich met haar eigen daden omkleed, de eigenschappen van deugd als een vermomming gebruikend, vaardigheden die werkelijk uitmuntend zijn.
 8. Zo leidt zij aardgerichte mensen in gevangenschap, haar eigen kwade eigenschappen verbindend aan de 'deugden'.
 9. Maar zij die het uitmuntende van dat wat tot het waarachtige behoort begrepen, zijn ook qua deugd onbesmet.
 10. En dit behoort elk weldenkend mens te bedenken, zowel de Christenen als de atleten, en ook hen die wat de dichters aan de zogenaamde 'goden' toewijzen doen.
 11. Tot zover onze verachting voor de dood, ook al zou eraan ontkomen kunnen worden.
 7. Maar wij zijn daar niet het minst bezorgd over, omdat geen enkele van dit soort daden werkelijk van ons zijn, daarbij hebben wij de Onverwekte en Onuitsprekelijke God als getuige van zowel onze gedachten als onze daden.
 8. Want waarom hebben wij zelfs niet publiekelijk beleden dat dit zaken zouden zijn die wij goed achten, of bewezen hebben dat dit de goddelijke filosofie zou zijn?
 9. Belijdend dat de geheimen van Saturnus bewerkt worden als wij een man doden, en dat wij ons volgooien met bloed, zoals gezegd wordt dat wij zouden doen?
 10. Doen wij dan wat u doet voor de afgod die u vereert, en waarover u het bloed uitgiet, niet alleen van onnadenkende beesten maar ook van mensen, een plengoffer makend van het bloed van de meest illustere en nobele man die onder u is?
 11. Of Jupiter en andere goden imiterend in homofilie en schaamteloze gemeenschap met vrouwen, zouden we dan de geschriften van Epicurus en de dichters niet inbrengen?
 12. Maar omdat wij mensen overtuigen om dit soort instructies te mijden, met iedereen die dit doet en deze voorbeelden volgt, waar dit pleidooi u (ook) van probeert te overtuigen, worden wij alsnog op allerlei manieren belaagd.
 13. Toch zijn wij niet bezorgd, want wij weten dat God een eerlijke kijk op alles heeft.
 14. Wel zou ik willen dat zelfs nu iemand een hoog kansel zou beklimmen en met luide stem zou roepen:
'Schaam u! Schaam u! U die de onschuldigen beschuldigt met soortgelijke daden die uzelf openlijk bedrijft. Die zaken die op uzelf en uw goden van toepassing zijn toedicht aan wie daar zelfs niet de minste sympathie voor hebben, bekeer u! Word wijs!'

Hoofdstuk 12

Christenen worden onschuldig bewezen vanwege hun verachting voor de dood

1. Want ook wat mijzelf betreft, toen ik plezier in de leerstellingen van Plato had, en laster over de Christenen hoorde vertellen, en hen zonder angst voor de dood zag, en voor alle andere dingen die beangstigend beschouwd worden, begreep dat het onmogelijk moest zijn dat zij in misdaad en pleziertjes zouden leven.
2. Want welke sensuele of opvliegende man, of wie het goed vindt om van menselijk vlees te smullen, zou de dood verwelkomen als hij van zijn genoegens beroofd wordt?
3. Dan zou hij toch altijd het huidige leven voort willen zetten, en proberen aan het oog van de heersers te ontsnappen?
4. Zou hij zichzelf dan niet veel meer beklagen als de dood het gevolg zou zijn?
5. Ook dit hebben boze demonen vandaag de dag veroorzaakt om door slechte mannen te laten uitvoeren.
6. Want vanwege sommigen die op grond van valse beschuldigingen die ons ten laste gelegd zijn ter dood gebracht zijn, zijn ook onze huisgenoten naar de martelplaats gesleept door hen, of het nu kinderen of zwakke vrouwen zijn, en met gruwelijke martelingen hebben zij hen gedwongen om die 'geweldige acties' die zijzelf openlijk uitvoeren te bekennen.

Hoofdstuk 13

Hoe het Woord in alle mensen is geweest

1. Want wat mijzelf betreft, toen ik ontdekt had welke valse vermomming de boze geesten over de goddelijke leerstellingen van de Christenen gelegd hadden, teneinde anderen weg te leiden om hen te volgen, lachte ik zowel om degenen die deze leugens in elkaar gezet hadden, als om de vermomming op zich, en om de publieke opinie.
2. En ik beleid dat ik er zowel trots op ben als ernaar streef om als Christen bevonden te worden.
3. Niet omdat de leerstellingen van Plato anders zijn dan die van Christus, maar omdat ze niet in alle opzichten gelijk zijn, zoals ook niet die van de anderen, de Stoïcijnen, of dichters, of historici.
4. Want ieder mens sprak goed naar gelang het deel dat hij had aan het ingezaaide Woord, inziende wat daartoe behoorde.
5. Maar zij die zichzelf op de punten die van meer belang zijn tegenspreken, lijken de hemelse wijsheid niet in het bezit gekregen te hebben, met de kennis die niet weersproken kan worden.
6. Welke dingen onder alle mensen ook juist gezegd zijn, ze zijn het eigendom van ons Christenen.
7. Want naast God aanbidden wij en houden wij van het Woord Die van de Onverwekte en Onuitsprekelijke God afkomstig is, omdat Hij ook mens omwille van ons werd, zodat, door een

deelnemer aan ons lijden te worden, Hij ons ook genezing zou brengen.

8. Want alle schrijvers waren wel in staat om verholde werkelijkheden te zien, via het inzaaien van het ingeplante Woord dat in hen was.
9. Omdat het zaad en het evenbeeld dat 'zo goed als mogelijk' eigengemaakt is, één ding is, maar 'de zaak op zich' is een geheel ander ding, daar komt het 'deelhebben aan' vandaan, en het 'weerspiegelen van', naar de mate van genade die van Hem afkomstig is.

Hoofdstuk 14

Justin vraagt of dit verzoek gepubliceerd kan worden

1. En daarom vragen wij u om dit kleine boek te publiceren, als u dat tenminste terecht vindt, zodat onze meningen aan anderen bekend kunnen worden, en dat die mensen een eerlijke kans krijgen om van verkeerde ideeën en het voorbijgaan aan wat goed is bevrijd te worden, voor wie door hun eigen toedoen aan straffen onderworpen zijn.
2. Dat deze dingen dus publiekelijk gemaakt kunnen worden voor de mensen, omdat het in de aard van de mens ligt om goed en slecht te kennen.
3. En met het veroordelen van ons die zij niet begrijpen, voor daden waarvan zij zeggen dat ze slecht zijn, terwijl zij genieten van de goden die deze dingen deden en die zelfs nu vergelijkbare daden van mensen vragen, maar alsnog de

¹ Engelse vertaling Marcus Dods en George Reith. Ante-Nicene Fathers, Vol. 1. Bewerkt door Alexander Roberts, James Donaldson en A. Cleveland Coxe. (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing Co., 1885.

doodstraf, of gevangenschap, of enig andere straf aan ons toebrengen, alsof wij aan deze dingen schuldig zouden zijn, daarmee veroordelen zij zichzelf, zodat andere rechters ook niet nodig zijn.

Hoofdstuk 15

Conclusie

1. Tenslotte heb ik ook de slechte en bedrieglijke leer van Simon uit mijn eigen volk veracht.
2. En als u dit boek erkent, dan zullen wij hem tegenover iedereen te kijk zetten, zodat, als het mogelijk is, zij bekeerd mogen worden.
3. Want alleen hierom stelden wij dit pamflet samen, want onze leerstellingen zijn niet schandelijk als je er nuchter naar kijkt, maar ze zijn werkelijk meer verheven dan elke menselijke filosofie.
4. En als dat niet zo zou zijn, dan zijn ze in ieder geval niet vergelijkbaar met de leerstellingen van de Sotadisten³ en Philaendianen en Arcestraten (dansers) en Epicuristen, en vergelijkbare zaken van de dichters, waarvan het voor iedereen toegestaan is om er bekend mee te worden, zowel in daad als in geschrift.
5. En vanaf nu houden wij ons stil, zo veel als wij kunnen gedaan hebbend, met het gebed eraan toegevoegd hebbend dat alle mensen overal de waarheid waardig bevonden mogen worden.
6. En moge het ook zo zijn dat u, op een wijze die eerbaarheid en filosofie betaamd, eerlijk zou oordelen, omwille van uzelf!

² Letterlijk 'de liefde voor plezier'

³ Volgelingen van Sotades, een Griekse dichter met perverse neigingen